

ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ: СТРУКТУРНО – МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність теми дослідження. Актуалізація філософсько-економічних досліджень у сьогоденні визначається тим, що Україна переживає особливий етап свого національного становлення і потребує визначення основних чинників та світоглядних засад формування самобутньої програми соціально-економічного розвитку. За таких обставин виникає потреба аналізу змісту, сутності, специфіки функціонування основоположних понять філософії економіки, а також означення її теоретичної та практичної ролі. **Мета і завдання дослідження.** Виявити та проаналізувати філософсько-світоглядні основи економічного життя та їх вплив на нього. Поставлена мета обумовлює розв'язання таких дослідницьких завдань: окреслити предметну специфіку філософії економіки та економічної філософії; обґрунтувати методологічні принципи філософії господарства як однієї із парадигм філософсько-економічних досліджень. **Об'єктом дослідження** є філософія економіки як специфічна сфера соціально-філософських досліджень. **Предметом дослідження** аспекти філософії економіки та їх вплив на економічне життя. Філософія та економіка тісно пов'язані, вони можуть і повинні розглядатися разом. Більше того, слід говорити про філософію економіки як науку про закономірності, умови та механізм економічного розвитку. Її можна розділити на два рівні – побутовий і державний. Побутовий – це рівень філософії людини, яка прагне шляхом генерування і реалізації своїх ідей забезпечити собі та своїй сім'ї нормальне життя [1, с. 72] Філософія економіки здатна розкривати багатшу за змістом і сутністю економічну реальність. Філософський підхід дає змогу розглядати економіку як складну, відкриту, нелінійну систему з її незворотністю, можливістю виникнення нових зв'язків і відношень, з'ясувати місце і роль поодиноких людських зусиль у цій системі, які за певних станів соціального середовища можуть суттєво впливати на макросоціальні процеси [2, с. 148-155]. Водночас філософія економіки дає філософське розуміння змісту багатьох основних економічних категорій («економіка», «господарство», «виробництво», «праця», «гроші», «економічна людина», «свобода», «потреба» та ін.), які за своєю суттю і значенням виходять за сферу економіки. Пізнання їх змісту забезпечує формування загальних уявлень про природу господарської діяльності, окреслює її місце і роль у духовному бутті, моралі, життєвому світі людини, тобто сприяє осягненню людиномірної сутності економіки [4, с. 525]. Фундаментальність філософії економіки окреслена, насамперед, тим, що вона, розкриваючи сутність, сенс і цінності процесів виробництва, обміну, розподілу і споживання, функціонує у якості органічної єдності наступних «пар»: філософія натурального виробництва – філософія товарного виробництва; філософія планової організації економіки – філософія ринку; філософія господарства – філософія бізнесу [2, с. 149]. Близькою до метафізики економіки є філософія господарства, започаткована С. Булгаковим на початку ХХ століття. Існує два головних підходи у визначенні предмета філософії господарства. С. Булгаков свого часу зауважував, що «проблема філософії господарства – про людину у природі та про природу в людині» [1, с. 21]. Він розглядав філософію господарства в потрійній постановці: науково-емпіричній, трансцендентально-критичній і метафізичній. Логіка міркувань філософа полягала в тому, що емпіричний, науковий рівень, рівень політичної економії обмежує теорію господарства однією феноменологією; трансцендентально-критичний підхід (критична філософія) має суто теоретичний, схематичний характер, нездатність до реалізму, що відсилає проблему філософії господарства до метафізики – до онтології та натурфілософії. У дефініції Ю. Осипова багато спільного з булгаківським баченням предмета. Він зазначає: «Усе, що стосується життя і діяльності людини, її соціального буття та становища у світі, є об'єктом аналізу та вивчення «філософії господарства» [3, с. 20]. Дефініція поняття господарство дана українським дослідником М. Туган-Барановським: «Господарство є будь-яка діяльність, що відповідає господарському принципу, під яким слід розуміти прагнення досягати з найменшими витратами найбільш корисного результату» [5, с. 47]. Категорія господарство відображає складність та багатогранність економічного буття суспільства. «Господарювати – значить забезпечувати організм життям посередництвом зовнішньої життєдіяльності організму» [3, с. 12]. **Висновок.** Отже, специфіка філософського знання допомагає проникнути в сутність глибинних економічних процесів, завдяки цьому філософія економіки здатна розкривати багатшу за змістом і сутністю економічну реальність. Господарська форма організації людської діяльності є лінійною системою, сутність якої визначається, перш за все, апріорно-просторовими межами і представлена у якості тріади «природа-людина-господарство». Філософія господарства дає синтетичне знання з можливістю виявлення точок перетину філософського, економічного, правового, психологічного, соціологічного та інших видів знання.

Список використаних джерел

1. Булгаков С.Н. Философия хозяйства. М. 1990. 172 с.
2. Приятельчук А. О. Особливості філософського забезпечення розвитку змісту економічних категорій // Альманах. Філософські проблеми гуманітарних наук. 2005. № 5. 148-155 с.
3. Осипов Ю. М. Курс философии хозяйства: учеб. пособие / Осипов Ю. М. М.: Экономистъ, 2005. 320 с.
4. Кремень В. Філософія: Мислителі. Ідеї. Концепції: Підручник. К.: Книга. 2005.
5. Туган-Барановський М. І. Основи політичної економії / ТуганБарановський М. І.; наук. ред., автор передмови і вступ. статті Злупко С. М. Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2003. 628 с.